

širší výměně zkušeností na oficiální půdě mezinárodních vědeckých konferencí, sympózií a seminářů i v neformálních družebních stycích jednotlivých institucí i jednotlivých odborníků. Integrace socialistického systému není jen záležitostí ekonomickou, ale promítá se stále více i do oblasti kulturní, především pak do oblasti vzdělávání a výchovy. Školské soustavy jsou samozřejmě v jednotlivých socialistických státech podmíněny některými tradičními vlivy, které nelze zcela eliminovat. Stále více se však prosazují tendence k postupnému sblížení výchovně vzdělávacích soustav jednotlivých socialistických států za využití pozitivních zkušeností té které země.

Významným příspěvkem k těmto integračním tendencím je pokus o internacionální řešení klíčové otázky socialistických výchovně vzdělávacích soustav — otázky základních principů, na kterých jsou tyto systémy v socialistických zemích budovány a rozvíjeny. Z iniciativy předního bulharského odborníka pedagogických věd profesora sofijské univerzity Žečo Atanasova se vytvořil pětičlenný mezinárodní kolektiv, ve kterém byli zastoupeni za Sovětský svaz profesori kyjevské univerzity A. N. Aleksjuk a A. D. Bondar, za Německou demokratickou republiku profesor Gottfried Ulig z Lipska a za Polskou lidovou republiku profesor Antony Smolalski. Tak vznikla kniha *Principi na socialističeskata obrazovatelna sistema* (Narodna prosveta, Sofija 1981, 300 stran), která přináší podrobnou analýzu jednotlivých principů socialistických výchovně vzdělávacích systémů v podobě relativně samostatných kapitol zpracovaných jednotlivými autory. V publikaci jsou řešeny takové základní principy, jako je rovné právo na vzdělání, společenský a státní charakter vzdělání, všeobecnost a bezplatnost vzdělání, jednotnost vzdělání, jednota vyučování a komunisticke výchovy, spojení vyučování a výchovy se životem a s praxí socialistické výstavby, sblížení všeobecného a profesionálního vzdělání, humanitní a morální charakter vzdělání a výchovy i některé principy další.

Příprava dané publikace jistě nebyla snadná. Je zásluhou redaktora prof. Atanasova, že dokázal jednotlivé příspěvky logicky uspořádat, vzájemně propojit a natolik sblížit, že vznikl ucelený systém základních principů, na kterých se socialistické školství zakládá a na kterých se dále rozvíjí. Jde o plodnou internacionální výměnu zkušeností předních socialistických zemí, jejichž školství má poměrně bohaté tradice a svými zkušenostmi může napomoci i ostatním socialistickým zemím i zemím rozvojovým. Jde o jeden z prvních pokusů, který naplňuje integrační záměry berlínské konference socialistických pedagogů z roku 1974. Z hlediska potřeb socialistické pedagogické teorie i inovace socialistické výchovně vzdělávací praxe by bylo vhodné v tomto směru dále pokračovat. Jistě i československá pedagogika by mohla svým dílem přispět k tomuto hledání společných základů výchovně vzdělávací soustavy budoucí společnosti.

Vladimír Jůva

Vladimír Jůva: Vysoká škola a výchova, UJEP, Brno 1981, 162 s.

Problémy vysokoškolské pedagogiky se dostávají stále více do centra pozornosti v souvislosti s rozvojem vysokých škol i zvyšujícím se počtem vysokoškolských studentů ve studiu denním, dálkovém i postgraduálním. Vědeckotechnická revoluce v našich podmínkách svými nároky na všestranný rozvoj studentů po stránce ideové, politické i odborné staví před současnou vysokou školu nemalé úkoly, které si vyžadují hlubokou modernizaci studia po stránce obsahové, organizační i metodické. Zákonitě se proto stále více zdůrazňuje úloha specifické pedagogické disciplíny — vysokoškolské pedagogiky, která by měla svými rozbory a projekty napomoci v inovačním procesu při řešení koncepce i metodiky výchovně vzdělávací činnosti na vysoké škole.

Vysokoškolská pedagogika má v Československu již poměrně značnou tradici. Na první práce z padesátých let (Chlup, Galla, Hyhlik) navázaly v sedmdesátých letech hlubší pokusy o zpracování některých problémů aktuálních z hlediska dalšího rozvoje vysokých škol (Stěpanovič, Kolář). Stále však chyběla základní syntetická práce, která by umožnila jednotný pohled na výchovně vzdělávací činnost vysoké školy jako celek. V tomto směru přináší odpověď monografie Vladimíra Jůvy *Vysoká škola a výchova*, vydaná v roce 1981 v Spisech Univerzity J. E. Purkyně. Na

základě historickosrovnávací analýzy, dílčích terenních výzkumů i celoživotní vysokoškolské pedagogické empirie v ní autor v devíti koncentrovaných kapitolách řeší základní problémy vysokoškolské pedagogiky od její metodologie až po aktuální otázky modernizace vysoké školy. Usiluje o co nejtěsnější sepětí specifických problémů vysoké školy s obecně pedagogickou koncepcí komunistické výchovy jako všeobecného modelu všestranného a celoživotního rozvoje všech socialistických občanů.

Ve vstupní kapitole se autor zabývá metodologickými problémy vysokoškolské pedagogiky. Zkoumá její předmět i její vnitřní strukturu, její vědeckovýzkumné metody i její vazby s jinými vědními disciplínami. V přehledné formě pak nastiňuje vývoj vysokých škol se zvláštním zřetelem k československému vysokému školství a jeho současné struktuře. V dalších kapitolách podrobně rozebírá podstatu výchovy a vzdělávání, výchovné cíle a složky komunistické výchovy, činitele výchovně vzdělávacího procesu na vysoké škole, principy úspěšné pedagogické činnosti a jejich aplikaci ve vysokoškolských podmínkách. Mnoho pozornosti věnuje jednotlivým formám výchovně vzdělávací práce na vysoké škole, jako jsou přednášky, semináře a cvičení, praxe, konzultace i zkoušky. Závěrečná kapitola je pak věnována otázkám modernizace výchovně vzdělávací činnosti na vysoké škole a nastiňuje nejbližší úkoly, které stojí před vysokou školou i před vysokoškolskou pedagogikou.

Spis Vladimíra Jůvy plní několik významných funkcí. Je především zdařilým pokusem o syntetický pedagogický pohled na vysokou školu. Přináší podrobnou analýzu základních problémů výchovy a vzdělávání v podmínkách současné vysoké školy, umožňuje jejich hlubší pochopení a inovaci, ale i jejich speciální výzkum. V tomto směru je dílo zvláště podnětné, neboť ukazuje problémy, které před vysokoškolskou pedagogikou stojí. Velký význam však má současně také pro vysokoškolské učitele, zvláště pro nastupující generaci, která teprve hledá způsoby svého účinného vysokoškolského pedagogického působení. Může posloužit jako úvod do studia vysokoškolské pedagogiky, má však co říci i těm, kteří již mají značné zkušenosti.

Jarmila Novotná